

Helsinki 21.2.2022

Dnro 16/03/22

Viite: Lausuntopyyntö 7.2.2022

Asia: Verkkopalvelun ruotsinkielinen nimi

Liikenne- ja viestintävirasto
viestintäasiantuntija Anne Lappalainen

Lausunto Bittimittari.fi-palvelun ruotsinkielisestä nimestä

Liikenne- ja viestintävirasto pyytää lausuntoa *Bittimittari.fi*-nimisen verkkopalvelun ruotsinkielisestä nimestä. Lausuntopyynnössä tiedustellaan, tarvitseeko myös palvelun suomenkielinen nimi kääntää ruotsiksi esimerkiksi muotoon *Bitmätaren.fi*, vai riittääkö, että palvelun sisältö tarjotaan suomen lisäksi ruotsin kielellä.

Lausuntopyynnön mukaan *Bittimittari.fi* on huhtikuussa 2022 avattava verkkopalvelu, jolla voi mitata oman verkkoyhteyden nopeutta ja laatua. Mittaustulosta voi esimerkiksi verrata omaan liittymäsopimukseen, tai sen perusteella voi tarkastella, minkälainen yhteysnopeus olisi sopiva omiin käyttötarkoituksiin.

Suositus

Perustuslain 17. pykälän ja kielilain 23. pykälän perusteella valtion tarjoamalla kaksikielisellä palvelulla on oltava nimi sekä suomeksi että ruotsiksi. Suomi ja ruotsi ovat molemmat kansalliskieliämme, joiden puhujia on kohdeltava yhdenvertaisesti.

Nimiehdotus *Bitmätaren.fi* ei ole ymmärrettävyydeltään toimivin palvelun ruotsinkieliseksi nimeksi. Sama koskee suomenkielistä nimiehdotusta *Bittimittari.fi*. Suositamme palvelulle ruotsinkielistä nimeä *Nätkollen*, jonka suomenkieliseksi vastineeksi sopii *Verkkoyhteysmittari*.

Perustelemme suositusta seuraavasti:

Kielellinen yhdenvertaisuus

Perustuslain (17. §) mukaan Suomen kansalliskieliä ovat suomi ja ruotsi. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Kielilain (23. §) mukaan kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan osoittaa yleisölle käyttävänsä molempia kieliä.

Eduskunnan oikeusasiamies on ottanut kahdesti kantaa siihen, että suomenkieliseen nimeen perustuvan lyhenteen tai oheisnimen käyttö ruotsin kielessä asettaa kansalliskieltemme puhujat epätasa-arvoiseen asemaan. Ruotsin kielessä käytetyt lyhenteet *ELY-centralen* (suomenkielisestä

nimestä *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*) ja *Väylä* (suomenkielisestä nimestä *Väylävirasto*) olivat oikeusasiamiehen ratkaisujen mukaan kielilain vastaisia.

Ratkaisut ovat sovellettavissa myös verkkopalvelujen nimiin. Jos suomenkielistä nimeä käytetään ruotsin kielessä, eivät ruotsinkieliset asiakkaat saa nimen välittämänä samanlaista tietoa palvelun sisällöstä kuin suomenkieliset asiakkaat. Ratkaisussaan *Lyhenne ELY-central ei ole asianmukainen* (15.11.2013) oikeusasiamies toteaa, että ”Julkisen vallan tulee myös nimistökysymyksissä vaalia kielilain mukaisesti maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää omatoimisesti molempien kansalliskielten käyttämistä.”

Nimen ymmärrettävyys

Julkishallinnon nimen tärkein tehtävä on kertoa olennaista tietoa kohteestaan. Jotta julkiset palvelut olisivat saavutettavia, emme suosita julkishallinnon palvelujen nimiksi henkilönnimiä (kuten lausuntopyynnössä mainittu *Mauri*), puhekielisiä ilmauksia (lausuntopyynnön *Biittaa*) tai muita sellaisia muodosteita, jotka eivät kuvaa kohdettaan selkeästi suomeksi ja ruotsiksi.

Ruotsinkielinen nimiehdotus *Bitmätaren.fi* on suora käänös suunnitellusta suomenkielisestä nimestä *Bittimittari.fi*. Suomenkielinen nimi on napakka, mutta merkitykseltään suurelle yleisölle hämärä. Kielitoimiston sanakirjan mukaan *bitti* tarkoittaa informaatioteoriassa ’tiedon määrän perusyksikköä’ tai tietotekniikan kielessä ’binaarinumeroa’, johon tietokoneen muisti ja siis esimerkiksi koodaus perustuu. Arkinen sana *bittinikkari* tarkoittaa puolestaan yleisesti *tietokoneasiantuntijaa* tai *tietokoneharrastajaa*. Sana *bitti* saattaa siis yhdistyä yleisesti tietotekniikkaan, mutta ei selvästi juuri verkkoyhteyteen.

Bitti-sanasta poiketen ruotsin sana *bit* (äännetään lyhytvokaalisena ”bit”) on selkeämmin erikoiskielen termi. Se ei viittaa *bitti*-sananaan yleisesti tietotekniikkaan, eikä sitä ole tapana käyttää produktiivisesti johdoksissa tai yhdyssanoissa. Lisäksi nimessä *Bitmätaren.fi* sana *bit* ’bitti’ sekoittuu helposti toiseen, yleiskielessä tavalliseen *bit*-sanaan (äännetään pitkävokaalisena ”biit”), joka tarkoittaa ’palaa’ (esimerkiksi *tärtbit* ’kakunpala’). Ruotsinkielinen *Bitmätaren.fi* on siis merkitykseltään suomenkielistäkin nimeä hämärämpi, eikä se siksi ole luonteva palvelun ruotsinkieliseksi nimeksi.

Lisäksi haluamme korostaa, että verkossa on jo käytössä sivusto *Bittimittari.com*, joka niin ikään tarjoaa palvelua verkkoyhteyden nopeuden tarkistamiseen. Jos *Bittimittari.com* ei ole Liikenne- ja viestintäviraston *Bittimittari*-hankkeeseen liittyvä sivusto, kaksi samannimistä ja sisällöltään samanlaista sivustoa sekoittuvat hyvin helposti toisiinsa. Julkiset viranomaispalvelut on tärkeää pyrkiä erottamaan kaupallisista palveluista, jotta kansalaiset löytävät ongelmitta oikeat palvelut ja pystyvät hahmottamaan yhteiskunnassa toimivien tahojen asemaa ja suhteita toisiinsa.

Bitmätaren-nimen sijaan palvelun ruotsinkieliseksi nimeksi sopii ytimekäs *Nätkollen*. Nimen alkuosa *nät* viittaa internetiin ja jälkiosa *kollen* on sanan *kontroll* (’tarkastus’, ’kontrolli’) arkisempi vastine. Arkisesta sävystä huolimatta sana on vakiintunut monien ruotsinkielisten verkkopalvelujen nimiin – esimerkiksi *Kassakollen* ja *Läkemedelskollen* Ruotsissa – ja sopii siksi hyvin myös kyseessä olevan verkkopalvelun nimeen.

Palvelun suomen- ja ruotsinkielisen nimen tulisi vastata sisällöltään toisiaan, mutta niiden ei aina tarvitse olla toistensa suoria käännöksiä, jos se ei ole esimerkiksi nimen ymmärrettävyyden tai käytettävyyden kannalta tarkoituksenmukaista. Vaikka ruotsin kieleen suositamme nimeä *Nätkollen*, suomenkieliseksi nimeksi sopii parhaiten nimi *Verkkoyhteysmittari*, joka sisältää yleisesti käytetyn ja merkitykseltään täsmällisen sanan *verkkoyhteys* 'tietokoneen, mobiililaitteen tai muun päätelaitteen yhteys tietoverkkoon'.

Näillä perustein suositamme verkkopalvelulle nimeä *Verkkoyhteysmittari – Nätkollen*.

Ulla Onkamo

Ulla Onkamo
suomen kielen nimistönhuoltaja

Maria Vidberg

Maria Vidberg
ruotsin kielen nimistönhuoltaja

Salli Kankaanpää

Salli Kankaanpää
kielenhuolto-osaston johtaja

Charlotta af Hällström-Reijonen

Charlotta af Hällström-Reijonen
ruotsin kielen osaston johtaja